

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน โดยกำหนดตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.2 กรอบแนวความคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.3 การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.4 การประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน
- 1.5 ปัญหาและความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.6 การประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

มีผู้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 2) ให้แนวคิดการประกันคุณภาพ การศึกษาว่า เป็นกระบวนการของการศึกษาที่ช่วยสร้างความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นให้กับ ผู้ปกครอง ประชาชนและสังคม ว่านักเรียนที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม การประกันคุณภาพการศึกษา มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมเสนอแนวทาง เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพเพื่อการพัฒนา สถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน

2. การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่ กำกับดูแลในพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง ซึ่งยังถือว่าเป็นการประเมินภายใน

สงข ลักษณะ (2541 : 2) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาว่า หมายถึง การวางแผนและการปฏิบัติของหน่วยผลิตที่มุ่งจะผลิตสิ่งที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้ใช้ผลผลิต ดังนั้น การประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงเป็นกระบวนการวางแผน และกระบวนการจัดการของผู้ที่รับผิดชอบจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตร และตรงกับความมุ่งหวังของสังคม

สถาบันราชภัฏสุรินทร์ (2541 : 5) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) หมายถึง กิจกรรมหรือแนวปฏิบัติใดๆ ที่หากนำมาดำเนินการตามระบบและแผนที่ได้วางไว้โดยมีการควบคุมคุณภาพตรวจสอบคุณภาพ และประเมินคุณภาพจะเป็นหลักประกันให้สาธารณชนเกิดความมั่นใจว่า สถาบันพยายามทำหน้าที่อย่างดีที่สุด เพื่อให้ผลผลิต (บัณฑิต) ที่จบออกมามีคุณภาพ

กรมวิชาการ (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้ การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ เพื่อสร้างความมั่นใจได้ว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน โดยนักเรียนหรือผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะ ต่าง ๆ ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป็นที่ยอมรับของสังคม

จากการให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา พอสรุปได้ว่า "การประกันคุณภาพการศึกษา" หมายถึง การที่โรงเรียนปฏิบัติตามต่างๆ อย่างมีระบบและแบบแผนที่ชัดเจนของระบบการศึกษาศึกษา ใน 3 ด้าน คือมาตรฐานด้านปัจจัย - มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านผู้เรียน วิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงานจัดการศึกษาของโรงเรียน มาตรฐานการเรียนการสอน มาตรฐานการบริหาร เพื่อการสร้างความมั่นใจต่อสังคมว่า โรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และผู้จบการศึกษาได้มาตรฐานที่กำหนด

1.2 กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยสร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ประชาชนและสังคมว่า นักเรียนที่จบการศึกษาจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยมีแนวความคิดหลัก ดังนี้

1 การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา (Child – Centered Development) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ทั้งปวง และยึดประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีความเชื่อว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ดังนั้นในการจัดการศึกษาจึงต้องช่วยกันกระตุ้น เอื้ออำนวยความสะดวกและส่งเสริม

ให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาจนเต็มศักยภาพ และมีคุณภาพได้มาตรฐานเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขและร่วมมือพัฒนาอย่างสร้างสรรค์

2. การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ (School – Based Management : SBM) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้โรงเรียนมีอำนาจให้การตัดสินใจบริหารการศึกษาได้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการผลิต ที่สามารถสร้างผลผลิต คือ ผู้เรียนให้มีคุณภาพได้ การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ จึงเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนที่จะทำให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้และเป็นการเสริมสร้างพลัง(Empowerment)ให้โรงเรียน ประชาชน และชุมชนร่วมมือกันจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน

3. การมีส่วนร่วม และการร่วมคิดร่วมทำ (Participation & Collaboration) เป็นแนวความคิดที่มุ่งให้การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคนทุกส่วนของสังคม มุ่งเข้ามามีส่วนร่วมคิด และร่วมดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคน และกับสังคมโดยส่วนรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (All far Education) โดยแนวความคิดนี้เชื่อว่าการให้ทุกคนทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมคิด และร่วมดำเนินการในการจัดการศึกษาตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ ให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดความมุ่งมั่นร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมได้

4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา (Decentralization of education) เป็นแนวความคิดที่มุ่งคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษา (Stakeholders) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แนวความคิดนี้เชื่อว่าการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษามากขึ้นจะทำให้เขาเกิดความตระหนักในคุณประโยชน์ของการศึกษา และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จึงทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของเขาและมุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับศรัทธาของผู้ปกครองและชุมชนในที่สุด

5. การแสดงความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นแนวความคิดที่จะทำให้โรงเรียนมีกิจจวรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษา (Authorities) ต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง มาตรฐานการศึกษาหรือผลลัพธ์อันเกิดจากการตัดสินใจของโรงเรียนเอง ซึ่งสามารถให้ผู้ปกครอง ประชาชนและสังคมตรวจสอบได้ เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง ประชาชน และสังคมได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2541 : 3) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกลาง
2. เพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาของแต่ละโรงเรียนไปสู่มาตรฐาน
3. เพื่อกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นรับผิดชอบโรงเรียนในพื้นที่ และให้ท้องถิ่น องค์กรเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โรงเรียนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีมาตรฐาน และมีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 3-4) ได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้เป็น 3 ข้อ คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา
3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียน ผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนดและรับผิดชอบการจัดการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่ทำหน้าที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิตและกระบวนการ การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษา ต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียน และการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
มาตรการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบ
คุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย
การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน
การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมิน
คุณภาพการศึกษา

การดำเนินงานดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจไปยังกรมต่างๆ
สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัด
การศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ดำเนินการในเรื่องของการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนด
เป็นนโยบายหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษาลำดับที่ 8 พุทธศักราช 2540-2544

1.4 การประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

การดำเนินงานประกันคุณภาพสถานศึกษาตามกรอบของกรมการศึกษานอก
โรงเรียนเป็นการประกันคุณภาพภายใน โดยยึดหลักการดังนี้

$$QA = QC + Q_{audit}$$

QA (Quality Assurance) หมายถึง กระบวนการประกันคุณภาพ

QC (Quality Control) หมายถึง การควบคุมคุณภาพ

Q_{audit} (Quality Internal Audit) หมายถึง การตรวจติดตามภายใน

จากหลักการดังกล่าว จะเห็นว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษารวมถึง
การควบคุมคุณภาพ และการตรวจติดตามภายใน ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหา ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ

เป็นกระบวนการควบคุมการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาตาม
กระบวนการและตัวบ่งชี้

การตรวจติดตามภายใน

เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อต้องการทราบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินงานเป็นไป
ตามข้อกำหนดหรือไม่และมีสิ่งใดที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและ
มาตรฐานการศึกษา และพร้อมรับประกันคุณภาพภายนอก

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2543 : 200) การดำเนินการประกันคุณภาพ คือ การ
ปฏิบัติกิจกรรมระบบและแผนที่วางไว้อย่างเคร่งครัดเพื่อให้ได้มาซึ่งความเชื่อมั่นว่า ผลการ

ดำเนินงานเป็นไปตามคุณภาพที่ต้องการ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินการให้ศึกษา
แนวทางการบริหารคุณภาพตามวงจรคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) และกรอบแนวคิด
ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังนี้

1. การวางแผน (Plan หรือ P) หมายถึง การจัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติงานใน
ปัจจุบัน

2. ทำ (Do หรือ D) หมายถึง การลงมือทำงาน

3. การตรวจสอบ (Check หรือ C) หมายถึง การตรวจสอบว่าได้มีการจัดทำตามแผน
หรือไม่ และได้มีการปรับปรุงการทำงานตามความต้องการหรือไม่

4. ปฏิบัติ (Action หรือ A) หมายถึง การปฏิบัติการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการ
ตรวจสอบพร้อมปรับปรุงการปฏิบัติงานใหม่ให้ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาประกอบด้วย

1. การจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแผนหลักในการพัฒนาการศึกษาของ
สถานศึกษาในช่วงที่กำหนด

2. การดำเนินงานตามธรรมนูญของสถานศึกษา

3. การตรวจติดตามคุณภาพภายในของสถานศึกษา

4. การทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

จากหลักการดังกล่าว จะเห็นว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษารอบคลุมถึง
การควบคุมคุณภาพ และการตรวจติดตามภายใน ซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาดังนี้

2. การควบคุมคุณภาพเป็นกระบวนการควบคุมการจัดการศึกษาให้เป็นไปตาม
มาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการและตัวปัจจัย

3. การตรวจติดตามภายในเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อต้องการทราบว่า
สถานศึกษาได้ดำเนินงานเป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ และมีสิ่งใดที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด
เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และพร้อมรับประกันคุณภาพภายนอก

มาตรฐานการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้นิยาม
ความหมายว่า "ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการ
ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและ
กำกับดูแลและการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา" ใน
การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาจึงเป็น (1) การมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดี (2) มีทักษะใน
การประกอบสัมมาอาชีพ (3) สามารถคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาได้ (4) และดำรงชีวิตอย่าง
สอดคล้องสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ และของ
ท้องถิ่น (5) มีความรักและหวงแหนในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ (6) มีความเคารพ
ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

มาตรฐานคุณภาพการศึกษาควรครอบคลุม 3 ด้าน (วัลลภ กันททรัพย์, 2539 : 3 -12) ได้แก่ (1) มาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้ (2) มาตรฐานการจัดปัจจัยความพร้อมของการจัดการ (3) มาตรฐานกระบวนการดำเนินงาน

1. **มาตรฐานคุณภาพผลการเรียนรู้** เป็นมาตรฐานที่เน้นคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาแต่ละระดับชั้น ในองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ (1) องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ ความจำ ความเข้าใจในเรื่องที่เรียน มีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่าและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (2) องค์ประกอบด้านเจตคติ ได้แก่ การรับรู้ในเรื่องที่เรียน การตอบสนอง การเห็นและสร้างคุณค่า มีการจัดระบบ/ระเบียบ และกำหนด/สร้างคุณลักษณะ (3) องค์ประกอบทางด้านทักษะ ได้แก่ ทักษะในการสื่อความหมาย ทักษะในการหาเหตุผล ทักษะในการคิด และทักษะในการเรียนเพื่อการเรียนรู้ และบูรณาการของความรู้และความคิด

2. **มาตรฐานการจัดปัจจัยความพร้อมของการจัดการ** ได้แก่ ความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ สนามกีฬา ห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ฯลฯ วัสดุครุภัณฑ์ รวมถึงความพร้อมของบุคลากรที่ควรจะเป็น ควรจะมีในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียน

3. **มาตรฐานกระบวนการดำเนินงาน** กระบวนการดำเนินงานจะเน้นลักษณะการปฏิบัติที่พึงปรารถนาทั้งด้านครูวางแผน การจัดการ การประเมินผล การกำกับ ติดตาม ด้านการเรียนการสอน วิธีการสอน กิจกรรมการเรียน การผลิต การสร้างและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมทั้งวัดผลประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก 14

มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ มีดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรม
เป็นของตนเองแต่ละศาสนา
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
4. ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนรวม ตลอดจน
ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการวิเคราะห์ ถัดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

1. สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด
2. สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี - ข้อเสีย ความถูกต้อง-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม
3. มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์ และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา/หมวดวิชา ที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ
2. มีความสามารถในการใช้งานสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

1. มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่าง ๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุ-ผล
2. รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่าง ๆ ทั้ง ในและนอกระบบการศึกษา
3. สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน การจัดการสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

1. สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ
2. ขยัน อดทน สะท้อนรอบคอบในการทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
3. สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)

4. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียน มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้

1. มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน
2. มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป
4. รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
5. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่
เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา
ตัวบ่งชี้

มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 13 มีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบ
วงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน
2. มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของ
สถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ
3. มีการปฏิบัติตามแผน
4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
5. มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่าง

ต่อเนื่อง

6. มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและ
ทันต่อการใช้งาน
7. มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
8. มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุง

งาน

มาตรฐานที่ 14 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและ
ชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
ตัวบ่งชี้

1. ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัด
การศึกษา
2. มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา
และชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน
3. มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
4. ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ตัวบ่งชี้

1. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับ
ธรรมชาติและสนองความต้องการของผู้เรียน
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์
คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษา
หาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
4. มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์
ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
5. มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของ
ผู้เรียน
6. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา
สหวิทยาภาพอย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
7. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่นและ
ความรับผิดชอบต่อกลุ่มรวมกัน
8. มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและ
ต่อเนื่อง
9. มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความ
กระตือรือร้นในการไปเรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ
ตัวบ่งชี้

เกี่ยวข้อง

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง
2. ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้
3. ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 24 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
และเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

1. ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา
2. ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและ
กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและ
การนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมี
ครูเพียงพอ

ตัวบ่งชี้

1. ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ
2. มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น
มีสื่อการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้

1. มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับ
เป้าหมายการศึกษาและตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น
2. มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

1.5 ปัญหาและความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เหตุผลและความจำเป็นในการที่จะต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาเรียนนั้น ประการแรก เป็นเพราะความต้องการของผู้บริโภค ที่มีความต้องการในสิ่งที่ดีกว่าเดิมและความต้องการนั้นก็จะมีการพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ ปัจจุบันผู้ปกครองรู้จักเลือกโรงเรียนให้กับบุตรหลานของตน เรื่องของคุณภาพการศึกษาจึงถูกผู้ปกครองคอยมองอยู่ นอกจากนั้นยังมีปัจจัยภายนอกอีกหลายอย่างที่ทำให้โรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้มอบคุณภาพตามที่ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมต้องการ ประการที่สอง ประเทศต้องมีการติดต่อกับต่างประเทศ แล้วเป็นการติดต่อด้วยเทคโนโลยี ซึ่งเป็นวิธีการติดต่อที่เร็วมากในอนาคต เวลาที่มีการผลิตสินค้าต้องคำนึงถึงว่าต้องเป็นสินค้าที่สามารถแข่งขันกับคนทั้งโลกได้ เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้น การที่จะสอนให้ผู้เรียนมีความถนัดทางเทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องสำคัญ และในอนาคต วิถีชีวิตจะเปลี่ยนไปจากเดิมการจัดการเรียนการสอนก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป ต้องสอนวิธีหาความรู้ให้กับนักเรียน ควรฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการหาความรู้ เพราะคุณภาพนั้นไม่ได้เน้นแค่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่หมายถึง ผู้เรียนจะต้องเกิดทัศนคติที่ดีในเรื่องที่จะเรียน คือ มีทักษะความรู้ ทั้งสามารถลงมือปฏิบัติได้จริง เกิดทัศนคติที่ดีและชอบที่จะลงมือกระทำด้วย ทัศนคติเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะบางเรื่องความรู้อาจมาที่หลังก็ได้ สำคัญที่ว่าเด็กให้ผู้เรียนชอบแล้ว เด็กจะหาความรู้เองได้ ฝึกฝนเองได้ ประการที่สาม ควรประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการตรวจสอบคุณภาพและการให้ข้อมูล เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสได้รับรู้ในเรื่องคุณภาพของผู้เรียน ดังนั้นโรงเรียนก็จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในก่อน ซึ่งเหล่านี้ไม่ใช่เป็นการระหรือเรื่องใหม่ แต่เป็นเรื่องที่เป็นหลักการเพราะสังคมจะเป็นผู้ดูแล ดังนั้น ผู้บริหาร ครูผู้สอน จึงควรปลูกฝัง พัฒนาให้เกิดแนวคิด หลักการ และเหตุผลที่จำเป็นจะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงจะบังเกิดผล

ฉบับ ลักษณะ (2540 : 9) กล่าวถึงปัญหาที่สามจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจตลอดจนแสดงถึงการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม (Accountability)
3. ยังไม่มีมาตรฐานกลางที่โรงเรียนต่างๆ พึ่งมีเพียงประสงค์จะพึงผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกันเป็นอันงน้อย ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
4. มีความสับสนและขาดสภาพสมดุลของแนวคิดต่างๆ เช่น นโยบาย เช่น การรวมอำนาจ การกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลาง การให้โรงเรียนเป็นอิสระอยู่ในความดูแลของท้องถิ่น สัดส่วนของการบังคับวิชาเรียนและการปล่อยให้เลือกเรียนเสรี ความเข้มงวดในมาตรฐาน ความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม กับการยินยอมให้มีความยืดหยุ่นหลากหลาย
4. ขาดมาตรฐานที่จะกำกับ กำชับให้โรงเรียนดำเนินการจริงจัง ในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนและการปฏิบัติต่างๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จจริงจัง

5. ขาดแรงจูงใจหรือการเสริมแรงเพื่อการยกย่องให้เกิดริ้วรอยในความก้าวหน้าตามระบบตำแหน่งของผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และนักเรียนที่ผลการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องเร่งดำเนินการให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ ตามที่ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในคุณภาพของผู้เรียน เป็นที่ยอมรับของผู้ประกอบการ ของสังคมและสามารถที่จะแข่งขันในระดับนานาชาติได้

1.6 การประกันคุณภาพการศึกษาในต่างประเทศ

การจัดการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์

การจัดการศึกษาของประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งมีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น ๆ นั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประเทศนิวซีแลนด์ให้ความสำคัญกับการประเมินผล ในลักษณะที่เป็นการตรวจสอบและถ่วงดุลย์ซึ่งกันและกัน โดยมีระบบการติดตามประเมินผลเพื่อมุ่งปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ ใน 3 ลักษณะ คือ

1. การติดตามประเมินผลภายใน กระทรวงศึกษาธิการมีการติดตามประเมินผล แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับกระทรวงและระดับสถานศึกษา

ระดับกระทรวง มีสำนักงานประเมินและตรวจสอบภายในกระทรวงทำหน้าที่ทบทวนตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับกระทรวง ให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลและสำนักพัฒนาโยบายสู่การปฏิบัติ คอยกำกับดูแลธรรมเนียมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐ

ระดับสถานศึกษา เป็นการติดตามประเมินผล โดยบุคคล/คณะบุคคล 5 กลุ่ม ได้แก่ กรรมการบริหารสถานศึกษา อาจารย์ใหญ่ ครู นักเรียน/นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อดูว่ามีการดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายหลักสูตร และธรรมเนียมสถานศึกษาหรือไม่

2. การติดตามประเมินผลภายนอก โดยสำนักงานตรวจสอบคุณภาพทางการศึกษา (Education Review Office - ERO) เป็นหน่วยงานอิสระ ทำหน้าที่ติดตามและตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. สำนักงานรับรองวุฒิทางการศึกษาของนิวซีแลนด์ (New Zealand Qualifications Authority - NZQA) เป็นหน่วยงานกลางภายในกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่รับรองวุฒิของนักเรียน/นักศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป โดยทำการทดสอบนักเรียน/นักศึกษา และออกประกาศนียบัตร วุฒิบัตรหรือใบรับรองต่าง ๆ ให้กับผู้ผ่านการทดสอบ

การประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย ERO

- โครงสร้างการบริหารของ ERO ประกอบด้วย National Manager 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายจัดทำรายงาน ฝ่ายงานด้านเมารี และฝ่ายการรายงานผลการประเมินในภาพรวมของประเทศ รับผิดชอบการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รายงานเสนอต่อรัฐบาลเป็นรายปี และฝ่ายสนับสนุน 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายบริการ และฝ่ายกฎหมาย

- การประกันคุณภาพภายในของ ERO

ERO มีการทบทวนการดำเนินงาน โดยในแต่ละปี ERO จะให้ทุกคนในสำนักงานพิจารณาประเด็นความเสี่ยงต่าง ๆ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ค่าน้ำหนักโดยคำนึงถึงโอกาสที่ความเสี่ยงนั้นจะเกิดขึ้น และผลกระทบของความเสี่ยงที่จะมีต่อการดำเนินงานของ ERO ซึ่งการวิเคราะห์ดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการจัดทำแผนงานประจำปี ที่ ERO จะต้องดำเนินการโดยเป็นแผนที่ยืดหยุ่นและสามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงได้

- การประเมินคุณภาพสถานศึกษา

โดยปกติ ERO จะประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่งทุก 3-4 ปี กรณีที่สถานศึกษามีข้อที่ต้องปรับปรุงมากจะติดตามผลทุก 6 เดือน สำหรับขั้นตอนในการดำเนินงานมีดังนี้

1. วางแผนการประเมินและคัดเลือกสถานศึกษา ERO จะคัดเลือกสถานศึกษาและวางแผนโดยการพิจารณาจากข้อมูลการวิเคราะห์ความเสี่ยง (risk) ของสถานศึกษา

2. จัดคณะประเมิน ประกอบด้วย ผู้ประเมินสถานศึกษาและผู้ประสานงานการประเมิน ซึ่งต้องรับผิดชอบในการประเมินและเขียนรายงาน

3. รวบรวมหลักฐานข้อมูล คณะประเมินจะรวบรวมหลักฐานข้อเท็จจริงทุกอย่างจากสถานศึกษาชุมชน หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

4. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานที่รวบรวมมาได้ เพื่อกำหนดกรอบและแผนการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความเชื่อมโยงของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และมีผลกระทบต่อ การเรียน

5. การเดินทางไปประเมินและตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ผู้ประเมินจะประชุมร่วมกับกรรมการบริหารสถานศึกษา พบปะคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตรวจเยี่ยมห้องเรียน สังเกตการเรียนการสอน สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และตรวจดูเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งในการประเมินจะต้องพิจารณาจากหลักฐานข้อเท็จจริงต่าง ๆ 80% ส่วนที่เป็นความเห็นของผู้ประเมินมีเพียง 20% โดยจะต้องเป็นความเห็นจากการประมวลหลักฐานจากแหล่งต่าง ๆ อย่างน้อย 3 แหล่ง เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลที่ถูกต้อง และในการตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องเป็นการตัดสินใจของคณะผู้ประเมินทั้งคณะ โดยแต่ละคณะจะต้องมีผู้ประเมินอย่างน้อย 2 คน เพื่อให้ผลการประเมินถูกต้องและเชื่อถือได้

6. จัดทำร่างรายงานและตรวจสอบร่างรายงาน ผู้ประเมินทั้งคณะร่วมจัดทำร่างรายงาน ซึ่งจะได้รับการตรวจสอบ (peer reviewer) โดยบุคคลอื่นที่มีทักษะและประสบการณ์ ซึ่งไม่ได้อยู่ในคณะผู้ประเมิน เพื่อพิจารณาในภาพรวมของรายงานว่ามีหลักฐานเป็นเหตุเป็นผล มีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อการพิจารณาตัดสินหรือไม่

7. ส่งร่างรายงานให้สถานศึกษาเพื่อตรวจสอบ ผู้ประเมินส่งรายงานฉบับร่างไปยังสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาตรวจสอบข้อมูลหรือโต้แย้งข้อมูลที่เห็นว่าข้อมูลยังไม่ถูกต้อง

8. พิจารณาการตอบกลับจากสถานศึกษา โดยให้เวลาสถานศึกษาในการตัดสินใจว่าจะแก้ไขหรือโต้แย้งข้อมูลในร่างรายงานเป็นระยะเวลา 15 วันทำการ

9. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ผู้ประเมินจัดทำรายงานฉบับจริงหลังจากที่ส่งให้สถานศึกษาตอบกลับมาแล้ว จากนั้นจึงส่งรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการทราบ

10. เผยแพร่รายงาน โดยส่งให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น แลดูสื่อต่าง ๆ รวมทั้งเผยแพร่ผ่าน web site เพื่อให้สาธารณชนรับทราบผลการปฏิบัติของสถานศึกษา

- การควบคุมคุณภาพการประเมิน

ERO เน้นระบบการควบคุมคุณภาพในการประเมินอย่างมาก มีการควบคุมทุกขั้นตอน นับตั้งแต่การคัดเลือกคณะผู้ประเมิน และผู้จัดการระดับพื้นที่ ในการควบคุมคุณภาพของกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ จะมี Senior Review Officers เป็นผู้ดูแลควบคุมคุณภาพในระดับพื้นที่ โดยรายงานฉบับสมบูรณ์ที่จะส่งให้ Area Manager ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือสูง เป็นผู้มีอำนาจลงนามรับรองรายงาน ซึ่งการลงนามดังกล่าวจะต้องมั่นใจว่าผู้ประเมินเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี ทำงานมีคุณภาพและปฏิบัติตามกระบวนการอย่างถูกต้อง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพพงษ์ บุญจิตรอดอย (2527 : 117) สรุปหลักการบริหารการศึกษาว่า การที่บุคคลได้รับรู้ในสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน ผลที่ได้จะไม่แตกต่างกัน

สมพงษ์ เกษมสิน (2528 : 304 - 306) กล่าวว่า การพัฒนาให้บุคลากรให้มีความรู้ มีประสบการณ์ อาจกระทำได้โดยการให้ความรู้ การฝึกอบรม สัมมนา และการศึกษาดูงาน

สมมาตร แก้วลาย (2528 : 97) เชื่อว่า การรับรู้ระเบียบแบบแผนที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างเดียวกัน ทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นในส่วนรวมคล้ายคลึงกัน

สุวิทย์ พรหมทา (2528 : 130 อ้างถึงใน เชาวน์ เตล็ดทอง, 2543 : 67) ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานไม่มีผลต่อการบริหารงานในโรงเรียน อาจเป็นเพราะในการดำเนินงานการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษานั้นจะดำเนินงานตาม

นโยบาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่กรมสามัญศึกษากำหนด และงานประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารอาจเข้าใจว่าเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติในทุกโรงเรียน ปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ที่มีผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในแต่ละโรงเรียนจึงไม่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการบริหารงาน

ดร.รุ่ง แก้วแดง, อรณี สุขสุข และปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2528 : 210) สรุปในการประชุมฝึกรวมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาว่า การประชุมเป็นการพบปะกันระหว่างครูกับผู้บริหารเพื่อพิจารณาเกี่ยวกับการปรับปรุงการปฏิบัติงานวิชาการ เพื่อชี้แจงเหตุผล ตลอดจนเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน

สุทัศน์ ธรรมคุณ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ พุทธศักราช 2533 ตามทัศนะของครูประจำกลุ่มของศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียนจังหวัด ในเขตการศึกษา 7 พบว่า

1. ด้านการใช้หลักสูตร โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และความเข้าใจในการใช้หลักสูตรของครู

2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ความสามารถที่จะใช้แหล่งวิชาการในห้องเรียนและชุมชนเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหามากที่สุดคือ ความเพียงพอของสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิติมา ปรีดีดิลก (2529 : 350 - 352) กล่าวสนับสนุนว่า การปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำ โดยการฝึกรวมเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ศักดิ์ชัย ปัญหา (2529 : 54) อ้างถึงใน ประสิทธิ์ พุ่มจำปา, 2536 : 109) ได้ศึกษากระบวนการวางแผนปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ที่มีอายุราชการต่างกัน มีทัศนะต่อกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน

ศิริพร สุขโขใจ (2531, อ้างถึงใน ประพัทธ์ เหมาคม, 2545 : 132) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า การจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวุฒิและประสบการณ์ มีผลกับการเรียนการสอนที่สำคัญยิ่ง

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2531, อ้างถึงใน ดุลยนิย ยมดำ, 2539 : 74) ได้ทำการประเมินโครงการของกรมการศึกษานอกโรงเรียน พบว่า ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดบุคลากร ขาดครุภัณฑ์

ชวนพงษ์ ลั่นชัย (2531 : 119) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานเร่งรัดคุณภาพการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียนที่มีขนาดต่ำกว่า 12 ห้องเรียน และตั้งแต่ 12 ห้องเรียนขึ้นไป มีทัศนคติต่อการปฏิบัติงานเร่งรัดคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ทรงเกียรติ พิษมงคล (2533 : 128) ได้ทำการศึกษาปัญหาการวางแผนปฏิบัติประจำปีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะต่อการวางแผนบริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

เกรียงศักดิ์ ศรีลาพัฒน์ (2535 : 121) ศึกษาเชิงคุณลักษณะเกี่ยวกับการจัดระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพการมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาข้อจำกัดและปัจจัยเสริมที่มีอิทธิพลต่อการจัดการมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ครูอาจารย์ยังใช้สื่อการเรียนการสอนไม่เต็มที่ควรและมีสื่อการเรียนที่ยังไม่น่าพอใจ ปัจจัยด้านการบริการที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียนคือ ความรับผิดชอบและการเอาใจใส่ของผู้บริหารที่มีต่องานบริหารและงานวิชาการ

ประสิทธิ์ พุ่มจำปา (2536 : 109-113) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปี ระหว่าง 5 - 10 ปี และสูงกว่า 10 ปี มีทัศนะต่อปัญหาการดำเนินการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน และเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีทัศนะต่อปัญหาการดำเนินการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

ทรงเกียรติ ชูกำลัง (2537 อ้างถึงใน นรินทร์ มีมาก และคณะ, 2543 : 102) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานโรงเรียนระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านประสบการณ์ ด้านบริหาร วุฒิการศึกษาและขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารโรงเรียนระหว่างผู้บริหารโรงเรียนที่มีความแตกต่างกันทางด้านประสบการณ์ด้านบริหาร วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียนปรากฏว่า การบริหารโรงเรียนทุกด้านไม่มีความแตกต่างกัน

สัมฤทธิ์ วิรัตน์ตะนะ (2537 อ้างถึงใน บุญส่ง เอ็งสุวรรณ และคณะ, 2540 : 21) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 พบว่า มาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่มีการปฏิบัติได้ในระดับที่ปรากฏผลมาเสมอเป็นส่วนใหญ่มี 5 ด้าน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา แสดงความสามารถในการนำเสนอสถานศึกษาของตนสู่เป้าหมายที่วางไว้ ด้านครุมีการวางแผน และจัดการสอนได้อย่างมี

ประสิทธิภาพจนบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย สถานศึกษามีแผนในการติดตาม ประเมินผล นิเทศการใช้หลักสูตร และด้านการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลปรับปรุงโครงการสถานศึกษา

ชานาญ วันแก้ว (2538 : 102) ที่พบว่า งานในเรื่องการเงินการบัญชีและพัสดุ จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน

ศิริเทพ บุญญาลัย (2538 : 30) กล่าวว่า ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียน อำเภอบุณฑลการ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายของแต่ละอำเภอควรกำหนดขึ้นเอง จากข้อจำกัดบุคลากรของศูนย์ ตลอดทั้งขาดยานพาหนะออกนิเทศกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากการให้บริการกลุ่มเป้าหมายมีมาก

ศุภชัย ยมคำ (2539 : 73 - 78) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์บริการ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เขตการศึกษา 9, 10 และ 11 พบว่า การปฏิบัติงานของศูนย์ บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอ เขตการศึกษา 9, 10 และ 11 มีปัญหาที่จะต้องแก้ไข และพัฒนาอีกมาก ทั้งนี้เพราะศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอเป็นสถานศึกษาที่ต้อง ให้บริการแก่ประชาชนจำนวนมาก แต่บุคลากรที่ให้บริการมีจำนวนจำกัด บางอำเภอมีหัวหน้า ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเพียงคนเดียว บางอำเภอมีเจ้าหน้าที่ห้องสมุดที่ทำหน้าที่ แทนนายทะเบียน เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ซึ่งบุคลากรของศูนย์บริการการศึกษา ออกโรงเรียนยังขาดประสบการณ์ตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์บริการการศึกษาออก วิทยาลัย

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบุณฑลการจำกัด ไม่สามารถที่จะทำการ สอนนักศึกษาการศึกษาออกโรงเรียนได้ จึงได้แต่งตั้งบุคลากรนอกไปพบกลุ่มนักศึกษา และ ครูประจำกลุ่มขาดความรู้ความเข้าใจในการเขียนแผนกิจกรรมการพบกลุ่มการศึกษา ออกโรงเรียน ครูประจำกลุ่มไม่นำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการพบกลุ่ม ครู ประจำกลุ่มไม่สามารถรายงานข้อมูลนักศึกษาได้ทันตามกำหนดเวลา ตลอดทั้งศูนย์บริการ การศึกษาออกโรงเรียนอำเภอบุณฑลการที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนอำเภอได้รับงบประมาณในการซื้อหนังสือห้อง สมุดไม่เพียงพอ การให้บริการกลุ่มเป้าหมายไม่ทั่วถึง รวมทั้งขาดการประสานงานในการจัดทำ ทำเนียบนักเรียนของโรงเรียน

ศูนย์บริการการศึกษาออกโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น แต่การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนและกิจกรรมด้านการศึกษา ชุมชนขาดทรัพยากร แหล่งวิทยากร ที่มีความสามารถใน การพัฒนาตนเอง ตลอดทั้งชุมชนไม่สามารถวิเคราะห์กำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้

การที่กรมการศึกษาออกโรงเรียน พยายามนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในหน่วยงาน ในสังกัด เช่น การเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการผ่านดาวเทียม ปรับกระบวนการโดยใช้ คนน้อย (Re-engineering) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพของบุคลากรที่มีน้อยให้มีคุณภาพมากที่สุด

และสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้กรมการศึกษานอกโรงเรียนยังมีนโยบายให้ทุกอำเภอใช้คอมพิวเตอร์ได้ สร้างโปรแกรม IT ให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนไปใช้ในการเก็บข้อมูลนักศึกษาเพื่อลดปัญหาการขาดแคลนบุคลากร

สมบุรณ์ ชูสินธุ์ (2539 อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์, 2543 : 123) ได้ศึกษาด้านการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งต่างกัน คือ 5 ปี 5 - 10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการบริหารงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยภาพรวมและแต่ละงานไม่แตกต่างกัน

จำนง ชาญธัญกรรม และคณะ (2540 : 48 - 49) ได้ศึกษาความพร้อมในการประกันคุณภาพเพื่อขอรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเทคโนโลยีภาคเหนือ ตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่า ในภาพรวมแนวปฏิบัติทั้ง 8 ประการ อยู่ในระดับมาก ผู้บริหาร คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ตระหนัก เข้าใจในการมีส่วนร่วมบริหารโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพ 7 ปัจจัย อยู่ในระดับมาก

ทวีป พึ่งศรีรัมย์ และคณะ. (2540 : 77) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า สภาพการบริหารตามแนวทางการประกันคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

บุญส่ง เอ็งสโกลัน และคณะ. (2540 : 65) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมและปัญหาในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ความพร้อมด้านปัจจัยในการนำโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและปัญหาด้านปัจจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบด้านการสอนและองค์ประกอบด้านการบริหาร และการจัดการของโรงเรียนเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญในการกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษา

พณิ พรมมินทร์ (2540 : 74) ได้ศึกษาสภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขียงของ จังหวัดเขียงราย จากการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพความพร้อมในการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน คือด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในภาพรวมพบว่า ผลผลิตมีสภาพความพร้อมมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการตามลำดับ ส่วนปัญหาที่สำคัญที่พบก่อนหน้าจะมีการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ด้านกระบวนการ คือ ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

การสอน รองลงมาด้านปัจจัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง ชุมชน และด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนต่ำ ไม่สามารถสร้าง ศรัทธาแก่ผู้ปกครองและชุมชนได้

ระพล สมารัตน์ (2541, อ้างถึงใน พุฒ พรมมินทร์, 2543 : 79) ได้ศึกษาสภาพ การดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการดำเนินการของผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ดำเนินการกระตุ้น ส่งเสริมและสร้างโอกาส ให้ผู้ร่วมงานรู้จักการประเมินและพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

สมพจน์ เจริญวานิช และคณะ (2541, อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์, 2540 :124) ได้ศึกษาความคาดหวังของชุมชนที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนมัธยม- ศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ชุมชนมีความคาดหวังในด้านกระบวนการและผลผลิตอยู่ในระดับ มาก ในเมื่อชุมชนมีความคาดหวังย่อมมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วม หรือสนับสนุน ด้านการศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เฉลิม คำพิมพา และคณะ (2542) ได้ศึกษาความพร้อมที่จะรับการประเมิน การประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครูวิชาครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พ.ศ. 2542 ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของ ตัวบ่งชี้มาตรฐานโรงเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ได้ภาพรวมและ รายตัวบ่งชี้ของแต่ละขนาดอยู่ในระดับมากไม่แตกต่างกัน

อุทัย หนูแดง (2544) การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษานอกโรงเรียน พบว่า

1. สถานศึกษาเห็นความสำคัญที่จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เนื่องมาจากเห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันขยายตัวให้บริการออกไปมาก จำเป็นต้องมีระบบ การควบคุม การตรวจติดตามที่มีประสิทธิภาพ และทราบว่าให้มีการกำหนดไว้ในพระราช บัญญัติการศึกษา

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นเทคนิควิธีการประกันคุณภาพ พบว่ามี 2 สำนักความคิดที่ เหมาะกับการใช้ดำเนินการศึกษานอกโรงเรียน คือ

2.1 ใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องมือเปรียบเทียบเคียงคุณภาพ การดำเนินงาน

2.2 ใช้ระบบบริหารคุณภาพ ISO 9000 เป็นเครื่องมือในการบริหาร การศึกษา เพื่อเป็นการประกันคุณภาพภายใน

3. กระบวนการบริหารและจัดการระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องมี ปัจจัยและเงื่อนไขดังนี้

3.1 ต้องมอบอำนาจการจัดการศึกษาให้ผู้บริหารสูงสุดของสถานศึกษา

3.2 ต้องจัดองค์กรให้เหมาะสมกับระบบคุณภาพ โดย

- (1) จัดตั้งคณะผู้บริหารคุณภาพให้มาจากกลุ่มผู้บริหารศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัดและอำเภอ ทั้งหมด
- (2) แต่งตั้งตัวแทนผู้บริหารรับผิดชอบบริหารระบบคุณภาพ
- (3) แต่งตั้งผู้ตรวจติดตามภายในให้มีอิสระในการตรวจติดตามไม่ถูก
ครอบงำจากอำนาจใด ๆ
- (4) ปรับยุบฝ่ายงานภายในศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ให้
สัมพันธ์กับผลการวิเคราะห์ กระบวนการจัดการศึกษา

3.3 ต้องให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามาร่วมดำเนินการตรวจติดตามคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา

3.4 ต้องนำเสนอผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ดังนี้

4. ผลที่เกิดเบื้องต้น เนื่องมาจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ดังนี้

- 4.1 เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีมขึ้นภายในองค์กรของศูนย์การศึกษา
นอกโรงเรียนจังหวัด
- 4.2 กิจกรรมการศึกษามีระเบียบขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจนตรวจสอบได้
ง่าย
- 4.3 จัดการศึกษาได้ตรงปัญหาตามต้องการของประชาชน
- 4.4 บุคลากรภายในองค์กรทำงานอย่างมีขวัญ และกำลังใจ
5. บุคลากรทำงานด้วยความปลอดภัยไม่เสี่ยงภัยกับการทำผิดระเบียบข้อบังคับโดย
ไม่ตั้งใจ หรือไม่รู้

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543 : 126) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพ

การศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ผู้บริหาร
ที่มี วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีการดำเนินการปฏิบัติงานเป็นไปตามช่วงเวลาที่กำหนดไว้
ในแผนได้ดีกว่าผู้บริหารที่มีวุฒิปริญญาตรี/ต่ำกว่าปริญญาตรี นอกจากนี้ยังพบว่า โรงเรียนที่
ผู้บริหารมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีปัญหาน้อยกว่าในโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีวุฒิการ
ศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีประสบการณ์การบริหารมากกว่า 10 ปีมีความรู้ความ
สามารถในการจัดสภาพแวดล้อมได้หลากหลายมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์บริหารไม่เกิน
10 ปี และพบว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีการดำเนินการประกันคุณภาพ
การศึกษาด้านการจัดระบบงาน การมอบหมายงาน การนิเทศงาน การจัดสภาพแวดล้อม
แตกต่างจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 10 ปี

คำลพ ศิริมากร และคณะ (2543 : 116) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า ด้านการเตรียมรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ผู้บริหารมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูงสุดว่า ยังไม่มีแผนจะ ดำเนินการ ร้อยละ 39.23 รองลงมาไม่มีแผนจะดำเนินการ ร้อยละ 22.31 และดำเนินการแล้ว ร้อยละ 20.77 ครูผู้สอนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกว่า กำลังดำเนินการ ร้อยละ 32.00 ดำเนินการแล้ว ร้อยละ 30.0 และมีแผนจะดำเนินการ ร้อยละ 22.15

ทรงศักดิ์ ชมสวน และคณะ (2543 อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ หันจันทร์, 2543 : 123) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่ โดยรวมพบว่า ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลต่อสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดแพร่ พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นด้านปัจจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนด้านกระบวนการและด้านผลผลิตแตกต่างกันน้อยลง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

นรินทร์ มีมาก และคณะ (2543 อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ หันจันทร์, 2543 : 124) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 3 ด้าน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

วิษณุ บุญมาร์ตน์ (2543 : 51-54) ได้ศึกษาการดำเนินการตามมาตรฐานโรงเรียนด้านการบริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษา และพยายามพัฒนาตนเองและหน่วยงานให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำ อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดยังส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหาร โดยจัดอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้บริหาร

สนอง นุ่มรักแยม และคณะ (2544 : 67) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 ในภาพรวมการติดตามและประเมินผลมีระดับปรับปรุงสูงสุด รายการที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูและบุคลากรที่มีทิศทาง หรือเกิดสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนร้อยละ 88.5

กรมสามัญศึกษา (2544 : ข - ค) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับมัธยมศึกษา (ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. ประเด็นของการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการโรงเรียน แต่ไม่มีบทบาทด้านการบริหารและการจัดการโดยเฉพาะด้านการวางแผนติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา การบริหารงบประมาณ การจัดการองค์กร การแบ่งสายงาน และการบริหารงานบุคคล ส่วนในด้านวิชาการ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นโดยเป็นวิทยากรท้องถิ่น

2. ประเด็นของการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ในปริมาณที่สูง ทั้งในการเข้ามามีส่วนร่วมบริจาคทรัพย์สินและวัสดุอุปกรณ์ให้แก่สถานศึกษา เพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ร่วมเป็นวิทยากรท้องถิ่น ให้ทุนการศึกษา ตั้งองค์กรสนับสนุนโรงเรียน และการนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ และยังขอเสนอแนะจากผลการวิจัยว่าควรให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการภายในของชุมชนด้วยตนเอง เพื่อชุมชนจะได้คำนึงถึงการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น

3. ประเด็นของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาพรวม พบว่า ชุมชนยังมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และมีอิสระในการบริหารจัดการค่อนข้างน้อย การมีส่วนร่วมส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการสนับสนุนทรัพยากร ชุมชนยังไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิดร่วมวางแผนและร่วมประเมินผลได้ ในส่วนของโรงเรียนมักจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นบางกิจกรรม ซึ่งผลการวิจัยได้เสนอให้โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนตรวจสอบและประเมินผลภายใน โดยโรงเรียนเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้โดยสมบูรณ์

กัญญารัตน์ เฟื่องจันทร์ และคณะ (2544 : 27) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกตามทรรณะของผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีขนาดต่างกันมีความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานด้านตัวผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานด้านปัจจัย ไม่แตกต่างกัน สมลักษณ์ พรหมมีเนตรและคณะ (2544, อ้างถึงใน คำลพ ศิริมากร, 2543 : 116) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า ในด้านการเตรียมการ

1. บุคลากรมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็ก และบุคลากรมีภาระงานมาก

2. บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพน้อย
3. บุคลากรไม่มีความตระหนัก และไม่เห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ
ด้านการวางแผนคุณภาพ พบว่า

1. โรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความชัดเจนในการจัดทำมาตรฐานการศึกษา
น้อย
3. ธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติงานประจำปีและมาตรฐานการศึกษาไม่สอดคล้อง
กัน
4. ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพ
โรงเรียนน้อย

ด้านการบริหารคุณภาพ พบว่า

1. โรงเรียนไม่มีความชัดเจนในการจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน
2. บุคลากรไม่ตระหนักถึงการพัฒนาตนเอง
3. การกำกับ ติดตามและประเมินผลไม่ต่อเนื่องตามงบประมาณ ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

5. บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจการกำกับ ติดตาม ประเมินผลน้อย

งานวิจัยในต่างประเทศ

สตริงฟีลด์ แลงเค็ดคลี (1998, อ้างถึงในมานพ หมายมูล 2543 : 33) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาวะที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพในระดับประถมศึกษาของรัฐหลุยส์เซียน่า ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมีลักษณะดังนี้

1. โรงเรียนมีความปลอดภัยสำหรับครูและนักเรียน
2. โรงเรียนมีความเป็นระเบียบและถูกสุขลักษณะ
3. การเรียนการสอนเตรียมเด็กเพื่อตรวจสอบและเพื่อนำความรู้ไปใช้ในชีวิต
4. ครูเข้าใจในครูใช้หนังสืออ่านประกอบเป็นอย่างดี
5. โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เด็ก
6. โรงเรียนสามารถชักจูงชุมชนและผู้ปกครองเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก

กรอบความคิดในการวิจัย

งานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารในเรื่องกรอบความคิดในการประกันคุณภาพ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ การประกันคุณภาพการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ปัญหาความจำเป็นของการประกันคุณภาพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพแล้ว

ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นความจำเป็นที่ต้องมีการประกันคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบความคิด การวิจัย ดังนี้

